

Kriteriji in postopki financiranja kanalizacijskih objektov s sredstvi fondov Evropske unije

Criteria and procedures for financing sewerage structures with European Union fund

Republika Slovenija je že kot kandidat za članico Evropske unije koristila sredstva fondov Evropske Unije (PHARE; ISPA; LSIF) za sofinanciranje izgradnje kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav za odpadne vode. Ključna načela pri sofinanciranju so javnost vseh postopkov pri izbiri izvajalcev, tehnične rešitve izbrane po primerjavi več variant, prevera finančne sposobnosti investitorja za gradnjo in vzdrževanje.

Republic Slovenia has been using financial means from EU funds (PHARE; ISPA; LSIF) even as a country-candidate to co-finance building of sewerage systems and waste water treatment plants. Some of the key principles regarding the co-financing are: open procedures when choosing the constructor, technical solutions chosen after comparing several options, checking of the financial capacity of the investor for building and maintenance.

Evropska unija je zelo hitro spoznala pomen skladnega regionalnega razvoja in enakovrednega položaja regij v Evropi. Te zahteve so se še posebej izpostavile ob širjenju Evropske Unije na nove članice. Zato so osnovale sklade kot so PHARE, LSIF in ISPA, s katerimi med drugim sofinancirajo gradnjo kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav. Način pridobivanja teh sredstev je ločen na dva nivoja. Prvi je državni nivo, ko se država dogovori, katere projekte bo izgradila s pomočjo sofinanciranja Evropske unije. V ta namen mora prikazati svojo strategijo in prioritete izgradnje teh sistemov in kriterije, po katerih je izbrala prioritete. Drugi nivo je nivo občine, ki praviloma kandidira za ta sredstva. Prvi korak pri pridobivanju teh sredstev je prijava (Application Form), v kateri občina opiše problem, tehnično rešitev, velikost investicije in delež sredstev, za katere kandidira. Delež sofinanciranja zavisi od več faktorjev, v slovenskih razmerah je bil med 50 in 60 % investicije. Vlogi so priloženi trije povzetki: povzetek tehničnih rešitev, povzetek poročila o vplivih na okolje in povzetek ekonomske analize. Naslednji korak je izdelava razpisne dokumentacije. Pri oddaji del se koristijo pravila FIDIC. FIDIC je francoska kratica za Mednarodno zvezo svetovalnih inženirjev (Fédération Internationale des Ingénieurs- Conseils). FIDIC je bil ustanovljen leta 1913 z namenom, da poenoti

Ključne besede:

kanalizacijski sistemi, čistilne naprave za odpadne vode, fondi Evropske unije

Keywords:

sewage systems, wastewater treatment plant, EU funds

delo svetovalnih inženirjev. Med ostalim delom je pripravil vzorce pogodb. Te imajo naslovne strani v različnih barvah, zato se uporabljajo v praksi izrazi:

Rdeča knjiga FIDIC za knjigo: Pogoji gradbenih pogodb za gradbena in inženirska dela, ki jih načrtuje naročnik (prva izdaja 1999, originalni naslov Conditions of Contract for Construction for building and engineering works designed by employer).

Rumena knjiga FIDIC za knjigo: Pogoji pogodb za obratno opremo, projektiranje in graditev za elektrotehnično in strojno obratno opremo in za gradbena in inženirska dela, ki jih načrtuje izvajalec (prva izdaja 1999, originalni naslov Conditions of Contract for Plant and Design - Built for electrical and mechanical plant, and for building and engineering works designed by contractor).

Upoštevana zakonodaja oziroma tehnični predpisi, standardi morajo biti harmonizirani s predpisi Evropske unije kot so Urbane Waste water Directive. Lahko pa nacionalna zakonodaja predpiše strožje predpise, kot je to primer pri zahtevah za čiščenje v Sloveniji.

Ključna načela pri razpisu so :

1. Odprt trg - brez diskriminatornosti
2. Delo lahko dobijo podjetja držav članic Evropske unije ali držav kandidat za članstvo v Evropski Uniji
3. tudi vsa oprema mora izvirati iz držav članic Evropske unije ali držav kandidat za članstvo v Evropski Uniji
4. Zagotovljena mora biti transparentnost vseh postopkov pri izbiri izvajalca, v naprej določeni kriteriji za reference in točkovanje ponudb.
5. Pri izbiri izvajalcev sodelujejo kot nadzor predstavniki Evropske Unije

Zelo pomembno je sodelovanje javnosti v demokratičnih postopkih. Tu je mišljena udeležba javnosti že v fazi prostorskega načrtovanja, ko se izbirajo trase kanalizacijskih cevovodov in lokacije čistilnih naprav. Preverjajo se ugovori sosedov bodoče čistilne naprave in argumenti državnih

organov, ki so sprejeli in potrdili lokacije, ukrepi za zmanjšanje vplivov teh objektov na okolje. Ravno tako se preverja, kako so bile sprejete odločitve o investiciji na občinskih svetih.

Posebno težo ima varstvo narave: ministrstvo za okolje in prostor mora potrditi, da gradnja ni v nasprotju z zahtevami programa Natura 2000.

Evropska Unija ima slabe izkušnje z financiranjem kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav v državah Vzhodne Evrope. Stroški obratovanja teh sistemov so bili v nekaterih primerih zaradi prej izredno nizkih stroškov kanalizacije tako visoki, da prebivalstvo ni zmoglo plačila nove storitve. To je imelo za posledico, da sistemi niso več obratovali. Zato se ekonomskemu delu preverja, ali bodo novi obratovalni stroški še sprejemljivi za prebivalstvo. Primerjajo se dosedanj stroški prebivalstva za ves paket usluge z naslova vode (pitna voda in odpadna voda) in povečanje stroškov, dohodek na družino itd.

V republiki Sloveniji smo financirali številne projekte izgradnje kanalizacije in čistilnih naprav s sofinanciranjem skladov Evropske unije:

Zgrajeni so sistemi:

Lendava: 50 km kanalizacije

Maribor: glavni zbiralnik do čistilne naprave dolžine 7,5 km, profil 160 cm

Celje: čistilna naprava 85.000 PE

Kanalizacija Slovenska Bistrica: čistilna naprava 15.000

Čistilne naprave Bovec, Kobarid

V gradnji ali potrjeni pa so sistemi

Kanalizacija Krško

Kanalizacija Mislinja (10 km) in čistilna naprava Mislinja (4000 PE)

Kanalizacija Dravograd (10 km) in čistilna naprava Dravograd (4000 PE)

Kanalizacija Sevnica (12 km) in čistilna naprava Sevnica (9900 PE)

Kanalizacija Dravograd (10 km) in čistilna naprava Dravograd (4000 PE)

Čistilna naprava Velenje

Čistilne naprave Trbovlje in Hrastnik

Pri pripravi projektne dokumentacije ne moremo reči, da bi tehnične rešitve slovenskih strokovnjakov imele kakršne koli težave pri potrditvi s strani strokovnjakov Evropske unije.

Vendar pa je praksa izbire optimalne rešitve nekoliko različna. Bistvene razlike so:

1. Vedno mora biti predstavljena celovita rešitev, se pravi kanalizacijski sistem vključno s čistilno napravo. Sama izgradnja kanalizacije se ne dopušča, ker v tem primeru samo koncentriramo onesnaženja na točko izpusta. Gradnja čistilne naprave z nedokončano kanalizacijo pa pomeni neracionalno gradnjo, saj po izgradnji čistilna naprava ni izkoriščena. Dopušča pa se, da se programi financirajo ločeno.

V nekaj primerih je bil financer gradnje čistilne naprave industrija, ko je šlo za skupno čistilno napravo. Vendar je tudi v tem primeru občina kot investitor kanalizacijskega omrežja morala z dolgoročno pogodbo prikazati, da bo čistila odpadne vode po izgradnji kanalizacije (primera Lendava, Krško)

2. Pri izbiri predlagane tehnične rešitve kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav je potrebno prikazati, katere variante so bile predlagane in po kakšnih kriterijih je bila predlagana varianta izbrana. Obravnavati je potrebno tudi tako imenovano »ničelno« varianto, kar pomeni, da ohranjamo dosedanje stanje. Primerjava variant vsebuje pri kanalizaciji variante skupne čistilne naprave za več naselij ali več manjših sistemov z lokalnimi čistilnimi napravami. Pri čistilnih napravah se primerjajo različne tehnologije čiščenja, faznost izgradnje s prikazom investicijskih in obratovalnih stroškov.
3. Prednost se daje urejanju po povodjih. Tako so bili pripravljene programi za: spodnjo Savo (Zidani Most – meja z Republiko Hrvatsko, srednja Sava (Litija – Zidani Most). Slovensko obalo, Sočo, Krko.
4. Natančno je potrebno prikazati stroške. Vzdrževanje čistilnih naprav mora vsebovati stroške ravnanja z blatom iz čistilnih naprav, vključno s sežigom, če je to potrebno.

Spremljanje investicije obsega tako fazo gradnje kot kasneje obratovanja. V fazi gradnje računsko sodišče Evropske unije spremlja preko poročil napredovanje del. Nadzor obsega tudi obiske gradbišč s pregledom dokumentacije o izvajanju del, atestov o kakovosti izvedenih del, posebna pozornost pa je namenjena obveščanju javnosti in nenazadnje obvestilom, v kolikšni meri Evropska unija sofinancira gradnjo.

V fazi obratovanja pa računsko sodišče Evropske unije nadzoruje, kako objekti obratujejo, ali so še vedno v lasti občin, ki so praviloma prejemnik sofinanciranja (pet let obratovanja ne smejo postati privatna last) in če je njihova uporaba res namenjena komunalnim odpadnim vodam. Kršitve se lahko kaznujejo v obliki vračila prejetih finančnih sredstev Evropske unije.